# KOMMISSIONENS BESLUT

## av den 18 juli 2001

## om det statliga stöd till utbildning som Belgien genomfört till förmån för företaget Sabena

*[delgivet med nr K(2001) 2350]*

**(Endast de nederländska och franska texterna är giltiga)**

**(Text av betydelse för EES)**

(2001/698/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket i detta,

med beaktande av Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a i detta,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget [1],

efter att i enlighet med nämnda artiklar [2] ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig och med beaktande av dessa synpunkter, och

av följande skäl:

### I. FÖRFARANDE

(1) I en skrivelse av den 5 augusti 1997 anmälde Belgien till kommissionen ett projekt som avser stöd till utbildning (nedan kallat projektet) till förmån för flygbolaget Sabena. Belgien lämnade kompletterande upplysningar till kommissionen genom skrivelser av den 29 september 1997, 2 december 1997, 18 januari 1999, 24 mars 1999 och 26 maj 1999. Av dessa upplysningar framgår det bland annat att projektet hade börjat genomföras redan den 18 november 1997.

(2) Genom en skrivelse av den 25 oktober 1999 underrättade kommissionen Belgien om sitt beslut att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i EG-fördraget avseende detta stöd. Belgien svarade på denna skrivelse genom att lämna synpunkter i en skrivelse av den 26 november 1999.

(3) Kommissionens beslut att inleda förfarandet har också offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* [3]. Kommissionen har uppmanat berörda parter att inkomma med sina synpunkter på åtgärden i fråga.

(4) Kommissionen har mottagit synpunkter från berörda parter. Genom en skrivelse av den 27 mars 2000 översände kommissionen dessa synpunkter till Belgien som gavs tillfälle att bemöta dem. Belgien har dock inte inkommit med några kommentarer.

### II. DETALJERAD BESKRIVNING AV STÖDET

(5) Projektet täckte perioden 1 mars 1997 till 31 december 1998. Det berörde 522 löntagare i företaget, varav 122 inom dess tekniska avdelning (Technics), 360 inom dess lastavdelning (Cargo) och 40 inom dess affärs- och underhållsavdelning (Commercial et entretien).

— Inom den tekniska avdelningen krävde utbytet av flygplansmodellerna Boeing 737 och A310 till modellen A330, samordningen av företagets flotta med Swissair och Austrian Airlines, den fullständiga integreringen av elektronik och datorer samt den ökade användningen av kompositmaterial en anpassning av personalen och mer mångsidiga kunskaper hos denna.

— Inom lastavdelningen förutsätter utökningen av de uppgifter som är mer direkt kundorienterade och den nya verksamhetsorganisationen inom ramen för samarbetsavtalet med Swissair Cargo mer mångsidiga kunskaper hos personalen och en översyn av deras baskunskaper.

— Inom affärs- och underhållsavdelningen kommer en del av personalen att få mer komplicerade tjänster (försäljare, kabinpersonal, registreringspersonal), vilket också kräver mer mångsidiga kunskaper hos berörd personal.

[1] EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.
[2] EGT C 351, 4.12.1999, s. 12.

[3] Se fotnot 2.

(6) De föreslagna utbildningsåtgärderna organiseras och genomförs under ansvar av den flamländska byrån för arbetsförmedling och yrkesutbildning (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, VDAB). Rent praktiskt genomförs utbildningsåtgärderna av Sabenas avdelningar för teknik och utbildning på flygplatsen Bruxelles-National, förutom utbildning i data, språk, kommunikation och socialkunskap, som genomförs i VDAB:s lokaler.

(7) Kostnaden för projektet uppgår till 64 116 miljoner belgiska franc (1 589 miljoner euro), varav 46 538 790 miljoner 1997 och 17 578 352 1998. Dessa kostnader fördelar sig enligt följande:

| | 1997 | 1998 |
|---|---|---|
| — Personalkostnader för lärare | 11 537 856 | 7 650 000 |
| — Resekostnader för lärare och deltagare | 0 | 0 |
| — Andra löpande kostnader (material, utrustning m.m.) | 0 | 0 |
| — Avskrivningar för instrument och utrustning i förhållande till deras användning för det aktuella utbildningsprojektet | 0 | 0 |
| — Rådgivningskostnader med avseende på utbildningsåtgärderna | 0 | 0 |
| — Personalkostnader för projektdeltagarna; endast de timmar då arbetstagarna faktiskt deltagit i utbildning räknas, med avdrag för de timmar då de arbetat eller motsvarande | 34 650 934 | 9 578 352 |
| — Andra kostnader som rör projektet | 350 000 | 350 000 |
| Totala kostnader för projektet | 46 538 790 | 17 578 352 |

(8) I finansieringsplanen för projektet räknar man med ett bidrag från Europeiska socialfonden inom ramen för mål 4 på 25,31 procent 1997 och på 29,65 procent 1998. Detta bidrag fördelar sig enligt följande för 1997 och 1998:

| | 1997 | 1998 |
|---|---|---|
| — Finansiering som täcks av Europeiska unionen (ESF) | 11 777 560 | 5 213 040 |
| — Finansiering som täcks av regionen Flandern (VDAB) | 4 532 824 | 0 |
| — Finansiering som täcks av andra offentliga organ | | |
| — Sabenas särfond för riskgrupper | 1 162 000 | 0 |
| — Betald tjänstledighet för utbildning | 6 082 736 | 5 213 040 |
| Total offentlig finansiering | 23 555 120 | 10 426 080 |
| — Finansiering som täcks av företaget Sabena | 22 983 670 | 7 152 272 |
| — Finansiering som täcks av andra privata organ | 0 | 0 |
| Total privat finansiering | 22 983 670 | 7 152 272 |
| Totalt finansieringsbelopp | 46 538 790 | 17 578 352 |

(9) I en skrivelse av den 26 maj 1999 uppgav dock de belgiska myndigheterna att de faktiska utgifterna under 1997 understeg de budgeterade utgifterna eftersom projektets genomförande hade försenats och flera planerade utbildningsåtgärder hade skjutits fram till 1998.

(10) Kommissionens beslut att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i EG-fördraget i detta ärende motiverades för det första av att den aktuella åtgärden utgör statligt stöd i den mening som avses i bestämmelserna i artikel 87.1 i EG-fördraget eftersom det ges till ett företag med hjälp av statliga medel, påverkar handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider konkurrensen. Dessutom kan åtgärden inte omfattas av de undantag som anges i artikel 87.2 och 87.3 i EG-fördraget eftersom de offentliga belopp som beviljats överstiger den stödnivå som kommissionen kan godta för stöd till utbildning.

## III. **SYNPUNKTER FRÅN BELGIEN OCH ANDRA BERÖRDA PARTER**

(11) sitt svar av den 26 november 1999 uppgav de belgiska myndigheterna för det första att de faktiska utgifterna under 1997 var mycket mindre än planerat och att stödet från Europeiska socialfonden inte betalats ut då kommissionen ännu inte hade godkänt projektet ur konkurrenshänseende. Enligt de belgiska myndigheterna utföll de faktiska totala kostnaderna för projektet och finansieringsplanen för projektet under 1997 enligt följande:

| | |
|---|---|
| Personalkostnader för lärare | 5 800 118 |
| Resekostnader (lärare och deltagare) | 0 |
| Andra löpande kostnader | 0 |
| Avskrivning av instrument och utrustning | 0 |
| Konsulter | 0 |
| Personalkostnader för deltagare | 7 065 847 |
| Andra kostnader (administrativ personal och samordning) | 290 351 |
| Totala kostnader för projektet | 13 156 316 |

| | |
|---|---|
| ESF (Europeiska socialfonden) | 2 509 550 |
| VDAB (flamländska byrån för arbetsförmedling och yrkesutbildning) | 1 246 319 |
| Andra organ: | |
| — Sabenas särfond för riskgrupper | 253 170 |
| — Betald tjänstledighet för utbildning | 1 010 061 |
| Total offentlig finansiering | 2 509 550 |
| Sabena | 8 137 216 |
| Andra privata organ | 0 |
| Total privat finansiering | 8 137 216 |
| Total finansiering | 13 156 316 |

(12) De belgiska myndigheterna tillägger att det belopp på 1 010 061 franc som betalats ut som betald tjänstledighet för deltagande i utbildning, varav 674 594 franc för förlorad lön och 335 467 franc för arbetsgivaravgifter, inte utgör statligt stöd eftersom det handlar om en allmän åtgärd som utan diskriminering är tillämplig i hela Belgien. De konstaterar att det offentliga stödet får uppgå till högst 3 289 079 franc under 1997 om stödnivån inte skall överstiga 25 procent. Då de belgiska myndigheterna har bidragit med 1 499 489 franc får Europeiska socialfondens bidrag uppgå till högst 1 789 590 franc under 1997.

(13) För 1998 preciserar de belgiska myndigheterna att Europeiska socialfonden inte har beviljat något stöd för genomförandet av projektet och att VDAB har beviljat ett faktiskt stöd på 10 000 franc.

(14) Flygbolagen SAS och Lufthansa har inkommit med synpunkter i egenskap av berörda parter. Båda parterna understryker att Sabena är en av deras främsta konkurrenter i Europa och att det aktuella stödet från regionen Flandern snedvrider konkurrensen. De begär följaktligen att kommissionen förklarar stödet vara oförenligt med den gemensamma marknaden. Lufthansa påminner också om att Sabena redan har fått ett omfattande statligt stöd 1991 och hänvisar till principen ”en gång – sista gången” för att motivera ett avslag på allt nytt stöd.

## IV. **BEDÖMNING AV STÖDET**

(15) Enligt artikel 87.1 i EG-fördraget och artikel 61.1 i EES-avtalet är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden och med nämnda avtal i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

(16) Man bör därför granska den del av finansieringen som VDAB och andra offentliga organ i Belgien stått för under 1997 och 1998 mot bakgrund av dessa bestämmelser.

(17) Enligt nämnda bestämmelser avser statligt stöd sådant stöd som beviljas av en medlemsstats centrala, regionala eller lokala myndigheter eller av offentliga eller privata organ som medlemsstaten inrättar eller utser för att förvalta stödet ([4]). I detta ärende råder det inget tvivel om att VDAB och andra offentliga organ i Belgien som deltar i finansieringen av projektet har inrättats i syfte att förvalta det stöd till utbildning som beviljats av regionen Flandern eller av den belgiska staten.

(18) Vidare påverkar åtgärderna för att finansiera projektet handeln mellan medlemsstaterna eftersom de gynnar ett företag vars luftfart, en verksamhet som per definition direkt påverkar handeln, omfattar flertalet EES-länder. Detta gäller särskilt sedan rådets förordningar (EEG) nr 2407/92 ([5]), (EEG) nr 2408/92 ([6]) och (EEG) nr 2409/92 ([7]), (tredje luftfartspaketet) om liberalisering av den gemensamma marknaden för civil luftfart trädde i kraft den 1 januari 1993. Dessutom snedvrider denna offentliga finansiering konkurrensen eftersom den bara beviljas ett enda företag som inom den gemensamma marknaden direkt konkurrerar med andra flygbolag som är etablerade i gemenskapen.

([4]) Se domstolens dom av den 22 mars 1977, mål 78/76/, Steinike & Weinlig mot Tyskland, REG. 1977, s. 596, punkt 21 i motiveringen.
([5]) EGT L 240, 24.8.1992, s. 1.
([6]) EGT L 240, 24.8.1992, s. 8.
([7]) EGT L 240, 24.8.1992, s. 15.

(19) Dessutom handlar projektet inte om en utbildning som kan karakteriseras som en ”allmän åtgärd” eftersom den har utarbetats av en specifik region i en medlemsstat och då regionen Flandern och VDAB för utbildningsverksamhet av denna typ har vissa diskretionära befogenheter när det gäller valet av stödmottagare ([8]). Enligt de upplysningar som de belgiska myndigheterna lämnat förutsatte finansieringsåtgärder från de offentliga organen för utbildning i detta fall för det första att regionen Flandern erkände Sabena som ett företag i svårigheter enligt bestämmelserna i den flamländska ministerieförordningen av den 14 februari 1994 ([9]). Detta erkännande, som förutsätter att man i förhand samråder med VDAB: s förvaltningskommitté, sker inte på något sätt automatiskt, vilket de belgiska myndigheterna uppgav i sin skrivelse till kommissionen av den 24 mars 1999. Dessutom beviljas inte alla företag som erkänns som företag i svårigheter offentlig finansiering för sina åtgärder på utbildningsområdet, och såsom de belgiska myndigheterna preciserar i sin skrivelse av den 26 maj 1999 finns det i Flandern inget automatiskt samband mellan beviljandet av stöd till utbildning och erkännandet att ett företag befinner sig i svårigheter.

(20) Under dessa förutsättningar utgör VDAB: s och andra belgiska offentliga organs finansiering inom ramen för Sabenas särfond för riskgrupper, med undantag för betald tjänstledighet för deltagande i utbildning, ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget och artikel 61.1 i EES-avtalet.

(21) Denna analys gäller dock inte den del av projektfinansieringen som motsvarar betald tjänstledighet för deltagande i utbildning. Såsom de belgiska myndigheterna preciserar i sitt svar av den 26 november 1999 utgör betald tjänstledighet för deltagande i utbildning i själva verket en del av ett allmänt system som är tillämpligt i hela Belgien och för alla ekonomiska sektorer, och enligt vilket arbetstagare som personligen uppger sig vilja delta i en viss utbildning kan beviljas ett antal timmars betald tjänstledighet, både under och efter arbetstid. Varje begäran ger automatiskt tillgång till betald tjänstledighet för deltagande i utbildning och de behöriga myndigheterna, det vill säga det federala sysselsättnings- och arbetsministeriet, har i detta avseende inga diskretionära befogenheter. Av detta följer att det belgiska systemet för betald tjänstledighet i samband med utbildning bör betraktas som en allmän åtgärd och att de belopp som betalats ut i detta syfte inte utgör statligt stöd i den mening som avses i ovannämnda bestämmelser.

(22) Genom att börja genomföra utbildningsåtgärderna före kommissionens beslut har de belgiska myndigheterna inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 88.3 i EG-fördraget.

(23) Det är därför viktigt att undersöka frågan om detta stöds förenlighet med artikel 87.2 och 87.3 i EG-fördraget samt med artikel 61 i EES-avtalet. I detta avseende och tvärtemot vad flygbolaget Lufthansa hävdar i sina synpunkter i egenskap av berörd part utgör det faktum att Sabena 1991 fick omstruktureringsstöd inget som helst hinder för att det skulle kunna omfattas av ett av de undantag som anges i artikel 87.2 och 87.3 eftersom den princip om ”en gång − sista gången” som Lufthansa gör gällande bara gäller omstruktureringsstöd.

(24) Bestämmelserna i artikel 87.2 a, b och c i EG-fördraget och i artikel 61.2 a, b och c i EES-avtalet är inte tillämpliga i detta ärende.

(25) I artikel 87.3 a och c i EG-fördraget och artikel 61.3 a och c i EES-avtalet anges undantag för stöd som syftar till att främja eller underlätta utvecklingen i vissa regioner. Det aktuella stödet kan dock inte omfattas av dessa bestämmelser eftersom kommunen Zaventem, som berörs av den aktuella utbildningsåtgärden, inte har rätt till regionalstöd.

([8]) Se domstolens dom av den 26 september 1996, mål C-214/94, Frankrike mot kommissionen (Kimberly Clark), REG. 1996, s. I-4551.
([9]) Moniteur belge (Belgiens officiella tidning), 27.4.1994, s. 11211.

(26) Bestämmelserna i artikel 87.3 b och d i EG-fördraget och artikel 61 i EES-avtalet är inte heller tillämpliga i detta ärende eftersom den aktuella åtgärden inte syftar till att genomföra viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, till att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi eller till att främja kultur och bevara kulturarvet.

(27) Det undantag som anges i artikel 87.3 c i EG-fördraget och i artikel 61.3 c i EES-avtalet i syfte att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset, kan däremot vara tillämpligt i detta ärende eftersom kommissionen grundar sig på detta undantag för att inom vissa gränser och under vissa villkor godkänna stöd till utbildning.

(28) I kommissionens skrivelse av den 25 oktober 1999 till de belgiska myndigheterna för att underrätta dem oss sitt beslut att inleda det förfarande som anges i artikel 88.2 i EG-fördraget, uppgav kommissionen att den övervägde att tillämpa rambestämmelserna för stöd till utbildning från november 1998 ([10]). Dessa rambestämmelser har sedan dess ersatts av kommissionens förordning (EG) nr 68/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd till utbildning ([11]). I detta ärende är dock de tillämpliga reglerna identiska, varför det inte spelar någon roll om man tillämpar rambestämmelserna från november 1998 eller förordning (EG) nr 68/2001.

(29) Denna metod visade sig gynna det anmälda projektet eftersom det regelverk som gällde före 1998 uteslöt möjligheten att bevilja undantag för stöd till utbildning enligt bestämmelserna i artikel 87.3 c i EG-fördraget och artikel 61.3 c i EES-avtalet. I själva verket reserverades detta undantag tidigare för statligt stöd till omstrukturering enligt kapitel V.2 i kommissionens meddelande om tillämpningen av de tidigare artiklarna 92 och 93 i EG-fördraget och artikel 61 i EES-avtalet om statligt stöd till luftfartssektorn, som offentliggjordes i december 1994 ([12]). När det gäller stöd till utbildning bör meddelandet från december 1994 tolkas mot bakgrund av rambestämmelserna om stöd till utbildning från november 1994 och förordning (EG) nr 68/2001.

(30) Luftfart omfattas av rambestämmelserna eftersom dessa uttryckligen inbegriper detta verksamhetsområde (punkt 18). Dessutom kan den aktuella finansieringen till sin natur åtnjuta det undantag som avses i rambestämmelserna eftersom det handlar om åtgärder som syftar till att göra det lättare för ett företags arbetstagare att anpassa sig till strukturella och tekniska förändringar (punkt 5) och om en utbildning som bedrivs av företaget Sabena självt eller av VDAB, som är ett offentligt utbildningscentrum (punkt 19).

(31) Det är dock nödvändigt att se till att de offentliga belopp som beviljats som stöd inte överstiger den stödnivå som kommissionen kan tänkas godta. För detta projekt uppgår den godtagbara stödnivån till 25 procent eftersom det handlar om en särskild utbildningsåtgärd till förmån för ett stort företag utanför en stödregion (se punkt 32 i rambestämmelserna). I punkt 30 i rambestämmelserna preciseras för övrigt de stödberättigande kostnaderna till

1. personalkostnader för lärare,

2. resekostnader för lärare och deltagare,

3. andra löpande kostnader (material, utrustning osv.),

4. avskrivningar för instrument och utrustning i förhållande till deras användning för det ifrågavarande utbildningsprojektet,

5. rådgivningskostnader med avseende på utbildningsåtgärderna

6. personalkostnader för deltagarna i utbildningsprojektet upp till det sammanlagda beloppet av de stödberättigande kostnaderna enligt punkt 1–5. När det gäller de personalkostnader för deltagarna i utbildningen som avses i punkt 6 kan endast de timmar då arbetstagarna faktiskt deltagit i utbildning räknas, med avdrag för de timmar då de arbetat eller motsvarande.

([10]) EGT C 343, 11.11.1998, s. 10.
([11]) EGT L 10, 13.1.2001, s. 20.
([12]) EGT C 350, 10.12.1994, s. 5.

I detta ärende motsvarar de stödberättigande kostnaderna summan av personalkostnader för lärare och personalkostnader för projektdeltagare, men får inte överstiga personalkostnaderna för lärare eftersom de övriga stödberättigande kostnaderna är lika med noll (resekostnader, andra löpande kostnader, avskrivningar, rådgivningstjänster). De stödberättigande kostnaderna uppgår sålunda till 11 600 236 belgiska franc för 1997 enligt de upplysningar som de belgiska myndigheterna lämnade i sin skrivelse av den 26 november 1999 och till 15 300 000 belgiska franc för 1998 enligt de uppgifter som de belgiska myndigheterna anmält. De totala stödberättigande kostnaderna uppgår sålunda till 26 900 236 belgiska franc för de båda åren. Av detta följer att det högsta offentliga stödbelopp som kan beviljas till projektet uppgår till 6 725 059 belgiska franc med en godtagbar stödnivå på 25 procent. Av de uppgifter som de belgiska myndigheterna anmält och av de upplysningar som ingick i deras skrivelse av den 26 november 1999 framgår det att den offentliga finansieringen av projektet i form av stöd i slutänden uppgick till 4 019 039 belgiska franc. Detta inbegriper Europeiska socialfondens stöd på 2 509 550 belgiska franc för 1997 (Europeiska socialfonden beviljade inte något stöd för 1998), stöd från VDAB och Sabenas särfond på 1 246 319 respektive 253 170 belgiska franc för 1997 samt ett stöd från 10 000 belgiska franc från VDAB för 1998. Såsom tidigare angetts utgör det stöd som lämnats för att täcka kostnaderna för tjänstledighet i samband med utbildning inte något statligt stöd. Mot denna bakgrund gör kommissionen inte några invändningar mot finansieringen av detta projekt, som kan anses omfattas av det undantag som anges i artikel 87.3 c i EG-fördraget och artikel 61.3 c i EES-avtalet vad gäller stöd till utbildning.

## V. **SLUTSATSER**

(32) Kommissionen konstaterar att Belgien genomfört det projekt som avser stöd till utbildning till förmån för flygbolaget Sabena, och som Belgien anmälde till kommissionen den 5 augusti 1997, i strid mot artikel 88.3 i EG-fördraget. Med tanke på ändringar som gjorts i finansieringsplanen, och för vilka Belgien redogjorde i sin skrivelse av den 26 november 1999, anser kommissionen emellertid att detta projekt är förenligt med den gemensamma marknaden.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

*Artikel 1*

Det stöd till utbildning till förmån för flygbolaget Sabena som anmäldes till kommissionen den 5 augusti 1997, och som Belgien genomfört enligt redogörelsen i sin skrivelse av den 26 november 1999, är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 c i EG-fördraget och artikel 61.3 c i EES-avtalet.

*Artikel 2*

Detta beslut riktar sig till Konungariket Belgien.

Utfärdat i Bryssel den 18 juli 2001.

*På kommissionens vägnar*

Loyola DE PALACIO

*Vice ordförande*